

Sonraki 11 Eylül için

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Dünya bir 11 Eylül'ü daha 'idrak etti'. Geç modern zamanların

kuşkusuz en önemli olayı 11 Eylül.

Sayılamayacak kadar çok açıdan ele alınıp incelenebilir. İnceleniyor da. Bence bunların içinde bir nokta hepsinden daha önemli.

Korku, insan tekinin yeryüzünde yaşadığı en somut duygu. Hatta insanı insan yapan ana duygunun bu olduğunu söylemek mümkün. Sonuç itibarıyla öteki canlılar arasında bir tür olan insanın doğayla olan etkileşimini sağlayan asıl araç da bu: korku. Onun sezgilerini, içgüdülerini beslemiş, geliştirmiş milyonlarca yıl boyunca. Doğa karşısında ayakta kalabilmesini insan korkularına borçlu. Her korktuğunda onu aşmak için bir araç bulmuş ve sonunda bugünkü uygarlığı yaratmış.

Fakat insanın korkusu sadece içgüdüsel, çıplak ve doğal bir korku değil. Bir de insanın kendisine bile açıklayamadığı korkuları var. Psikanaliz bunların bir bölümünü çeşitli bağlamlarda ve düzeylerde açıklıyor. Ama hepsini aşan bir açıklamayı bize varoluşçular öğretti. İnsanın evrensel varoluşundan kaynaklanan ve zihninin daima gerisinde tuttuğu o korkunun adı ölüm. İnsan, yeryüzünde öleceğini bilerek yaşayan tek canlı. Ölüm akıyla tanıyor insan. Onun törenlerini, tapınaklarını yaratıyor ve ona rağmen yaşamasını sürdürüyor: eğilip bükülmeden.

Bu güvencesini ona uygarlık dediğimiz süreç hazırlamış durumda. Doğada yalnız ve çaresiz bir varlık olmaktan onu kurtaran iki şeyden birisi toplu yaşama, diğeri de onun ürettiği sonuç olan uygarlık. İnsan uygarlıkla vahşi gerçeğinden kurtuluyor. Fakat, bu uygarlık o kadar eski değil. Dinlerin tanımladığı ortaklaşa yaşama alışkanlığını insanoğlunun belki de en iyi ve kötü buluşu olan devletle bütünleşmiş bir sisteme dönüştürmesi çok çok 200 yılı biraz aşan bir geçmişe ve tarihe sahip. Fransız Devrimi'nin bir bayrak olarak yükselttiği 'özgürlük, eşitlik, kardeşlik' aslında milyonlarca yıllık bir çabanın sonucu.

O bile yetmemiş. İnsanlık daha dün sayılabilecek kadar yakın bir zamanda ne diktatörlükler kurup onun dünyayı kana boğmasına tanıklık etmiş. Silahları, ölüm araçlarını yaratan, hatta ölümü bir sistem haline getirip adını savaş koyan da insan. Yeryüzünde karşısındakini tasarlayarak, planlayarak, düşünerek öldüren bir ikinci canlı daha yok.

Dünyanın bütün bu çıldırtıcı karmaşa içinde biraz daha yaşanır bir yer olması uygarlığın, yani devletin çaresizliğe çare bulan bir kurum olarak tanımlanmasıyla sağlandı. 'Sosyal devlet', 'refah devleti' insanlığın onuru doğrultusunda vardığı en son nokta. Çünkü en çaresiz de bir umut içinde yaşamasını ve 'ense kökünde' taşıdığı o ölüm korkusunu bir an olsun aşmasını sağlıyor.

11 Eylül işte bu iki çatışma noktasının kat yerini meydana getirdi.

Bir yandan örgütlü yaşamaktan kaynaklanan toplumsal güvenlik duygusunu muhayyilenin en uç noktasındaki bir olayla yok etti. Kimse artık dokunulmaz değil. Herkes terör denen o meçhul kavramın elinde bir oyuncak. Kimsenin hayatı bir güvenlikle kayıtlı değil. Herkes yarın başına gelebilecek bir olayla yeryüzünden silinip gidebilir.

İkincisi, bunun ardındaki gerçek: dünyada sadece bir toplumun kendi sosyal güvenlik sistemini kurması yetmiyor. İnsanlığın bir bütün olarak bu ağı örmesi gerekiyor. Dünyanın bir yanı aşırı zengin, bir yanı aşırı yoksulsa bunun yaratacağı düşmanlık engellenemiyor. 11 Eylül belki de 'imparatorluklar dünyası'nın sonu. Hiç değilse uygar dünyanın her şeyi kavramsallaştıran akli o felaketten böyle bir sonuç çıkarabiliyor.

Ama onun gereğini yerine getiriyor mu, meçhul! Oysa bundan sonraki 11 Eylüller bu gerçeğe o kadar bağlı ki...